

Kommunal- og regionaldepartementet

Postboks 8112 Dep

0032 Oslo

Vår ref:
2008/4528-19536/2008/TOEL

Arkiv

Deres ref:

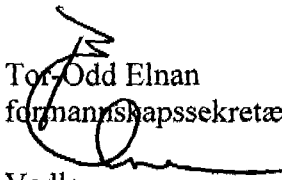
Dato:
08.09.2008

Forslag til endring av valgloven og kommuneloven - høring.

Formannskapet i Steinkjer behandlet høringsnotat om endringer i valgloven og kommuneloven i møte 04.09.08 under sak 08/145.

Utskrift fra formannskapets behandling av saken samt rådmannens fremlegg for formannskapet følger vedlagt.

Med hilsen

Tor Odd Elnan
formannshapssekretær

Vedlegg

MØTEBOK**Saksgang**

Utvalg	Møtedato	Utvalgssak
Formannskapet	04.09.2008	08/145

Arkivsaksnr: 2008/4528

Klassering:

Saksbehandler: Tor-Odd Elnan

FORSLAG TIL ENDRING AV VALGLOVEN OG KOMMUNELOVEN - HØRING.

Trykte vedlegg:

Kommunal- og regiondepartementets høringsnotat kap.3 til og med kap.7 samt lovforslaget.

Rådmannens forslag til uttalelse:

Steinkjer kommune gir følgende uttalelse til de endringer av valgloven og kommuneloven som departementet har foreslått ved sitt høringsnotat av 27. juni 2008:

1. Valglovens § 8-1:

Forslag om å innføre en ordning hvor velgerne innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen, fra 1.juli skal ha anledning til å henvende seg til kommunen og be om å få avgi forhåndsstemme før den ordinære forhåndsstemmegivningen starter 10.august anbefales.

2. Valglovens § 9-3:

Forslag om utvidelse av stemmetiden på valgdagen fra senest kl. 20.00 til senest kl. 21.00 anbefales ikke da stadige endringer av stemmetiden vil bidra til at å skape forvirring blant velgerne.

Forslaget om at kommunestyret med tilslutning av så mange stemmer som tilsvare minst 1/3 av kommunestyrets medlemmer kan vedta å holde valglokalene åpne lenger enn det valgstyret har vedtatt anbefales ikke.

3. Valglovens § 9-2:

Forslag om at kommunestyret kan vedta at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndag før den offisielle valgdagen med mindre enn kvalifisert flertall anbefales ikke.

4. Valglovens § 15-11:

Forslaget om at Medietilsynet kan ved uaktsomt og fortsettelig overtredelse av valglovens § 9-9 ilegge overtredelsesgebyr til staten anbefales.

5. Valglovens § 15-10:

Forslag om at det innføres hjemmel om valgobservasjon anbefales.

6. Kommunelovens § 6a:

Forslag om at kommunestyret og fylkestinget selv kan bestemme at det skal avholdes rådgivende lokale folkeavstemninger og hjemmel for innsamling av data om slike folkeavstemninger anbefales.

Behandling Formannskapet – 04.09.2008:

Enst. vedtatt som rådmannens forslag.

Uttalelse Formannskapet - 04.09.2008:

Steinkjer kommune gir følgende uttalelse til de endringer av valgloven og kommuneloven som departementet har foreslått ved sitt høringsnotat av 27. juni 2008:

1. Valglovens § 8-1:

Forslag om å innføre en ordning hvor velgerne innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen, fra 1.juli skal ha anledning til å henvende seg til kommunen og be om å få avgi forhåndsstemme før den ordinære forhåndsstemmegivningen starter 10.august anbefales.

2. Valglovens § 9-3:

Forslag om utvidelse av stemmetiden på valgdagen fra senest kl. 20.00 til senest kl. 21.00 anbefales ikke da stadige endringer av stemmetiden vil bidra til at å skape forvirring blant velgerne.

Forslaget om at kommunestyret med tilslutning av så mange stemmer som tilsvare minst 1/3 av kommunestyrets medlemmer kan vedta å holde valglokalene åpne lenger enn det valgstyret har vedtatt anbefales ikke.

3. Valglovens § 9-2:

Forslag om at kommunestyret kan vedta at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndag før den offisielle valgdagen med mindre enn kvalifisert flertall anbefales ikke.

4. Valglovens § 15-11:

Forslaget om at Medietilsynet kan ved uaktsomt og fortsettelig overtredelse av valglovens § 9-9 ilagge overtredelsesgebyr til staten anbefales.

5. Valglovens § 15-10:

Forslag om at det innføres hjemmel om valgobservasjon anbefales.

6. Kommunelovens § 6a:

Forslag om at kommunestyret og fylkestinget selv kan bestemme at det skal avholdes rådgivende lokale folkeavstemninger og hjemmel for innsamling av data om slike folkeavstemninger anbefales.

Retts utskrift

Saksopplysninger:

Kommunal- og regiondepartementet har ved skriv av 27. juni 2008 oversendt høringsnotat om endringer i valgloven og kommuneloven til bl.a. alle landets kommuner hvor de ber om at merknader til forslaget blir sendt departementet innen 30. september 08.

De lovendringer som departementet har lagt fram i notatet er:

Valgloven:

1. Forslag om å innføre en ordning hvor velgerne fra 1.juli skal ha anledning til å henvende seg til kommunen og be om å få avgi forhåndsstemme før den ordinære forhåndsstemmegivningen starter 10.august.
2. Forslag om at kommunen kan fastsette at valglokala på valgdagen skal holdes åpne til kl. 21.00. Det blir foreslått at en tredjedel av medlemmene i kommunestyret kan bestemme dette.
3. Forslag om at en tredjedel av kommunestyrets medlemmer kan bestemme at det skal være 2 dagers valg.
4. Forslag om å innføre at det skal betales et overtredelsesgebyr ved brudd på § 9-9 som omhandler at valgresultat og prognoser ikke kan offentliggjøres før tidligst kl. 21.00 på valgdagen.
5. Forslag om hjemmel for valgobservasjon

Kommuneloven:

6. Forslag at kommunestyret og fylkestinget selv kan bestemme at det skal avholdes rådgivende lokale folkeavstemninger og hjemmel for innsamling av data om slike folkeavstemninger.

1. Perioden for forhåndsstemmegivningen.

Gjeldende bestemmelser:

Valglova fastslår i § 8-1 at forhåndsstemmegivningen innenriks (bortsett fra Svalbard og Jan Mayen) tar til 10. august og blir avsluttet siste fredag før valgdagen. Forhåndsstemmingen utenriks, på Svalbard og Jan Mayen starter 1. juli og avsluttes nest siste fredag før valgdagen.

Perioden for forhåndsstemming blir drøfta i Stortingsmelding nr. 33 (2007-2008) *Et sterkt lokaldemokrati*. I meldingen signaliserer departementet at en ønsker å innføre en ordning med "tidligstemming" fra og med 1.juli i valgåret. Dette vil si at departementet nå foreslår at en stemmegiver som ikke kan forhåndsstemme på forhånd i den ordinære perioden for innenriks og heller ikke på valgdagen skal gis anledning til å henvende seg til kommunen for å avgi stemme en vis tid før forhåndsstemmegivningen tar til. Departementet foreslår at slik "tidligstemming" skal starter 1. juli og fram til og med 9. august. (fram til den ordinær forhåndsstemming starter 10. august)

Departementet mener at det ikke er tjenelig å lovfeste bestemte åpningstider og steder for slik stemmegivning. Utgangspunkter skal være at stemmegiveren tar kontakt med kommunen for å avtale få stemme og at vedkommende får oppgitt et tidspunkt der vedkommende kan få avgi sin stemme.

Her i Steinkjer har også vi opplevd ved tidligere valg at enkelte kunne ha tenkt seg å stemme før den ordinære forhåndsstemmegivningen innenriks tar til. Dette i forbindelse med lengre utenlandsreiser m.m.

Departementets forslag om å innføre adgang til å få avgi forhåndsstemme fra og med 01.07. i valgåret anbefales.

2. Utvidet åpningstid på valgdagen.

Gjeldende bestemmelser:

Valglovens § 9-3 gir valgstyret hjemmel til å fastsette at valglokalet skal stenge senest kl. 20.00 på valgdagen mandag. Det er ikke noe forbud mot at lokalet stenger tidligere. Da den nye valglova vart vedtatt i 2002 ble tidspunktet for når valglokala senest skulle stenge, endra fra kl. 21.00 til kl. 20.00.

Åpningstiden i valglokala varierer naturlig nok fra kommune til kommune.

Det er gjort en evaluering etter valget i 2007 som også omhandlet kødannelse like før valglokalet stengte. Departementet mener at evalueringen etter valget i 2007 ikke gir grunnlag for å hevde at åpningstider for valglokala etter gjeldende lov har ført til problem for velgerne med lange køer når lokala skulle stenge. Departementet foreslår likevel at det skal bli mulig for kommuner å fastsette at valglokala skal kunne holde åpen til kl. 21.00 på valgdagen og at valglovens § 9-3 andre ledd blir endra i samsvar med dette.

I lokaldemokratimeldingen signaliserte departementet at valgloven burde endres slik at dersom minst en tredjedel av kommunestyrerepresentantene krev det må valglokala holdes åpen til kl. 21.00 på valgdagen. Departementet har i dette høringsnotatet foreslått at det blir innført en slik rett for mindretallet i kommunestyret.

Rådmannen mener at stadig endring av åpningstiden på valgtinget er uheldig. Dette er med på å forvirre velgerne. Dersom stemmetiden nå igjen endres fra senest kl. 20.00 til senest 21.00 vil nok mange kommunene for ettertiden også velge å stenge senest kl. 20.00. Media derimot vil dersom de større kommuner velger å ha åpen til kl. 21.00 fokusere på dette i sine sendinger før valget. Dette vil bidra til at vi får velgere som møter opp etter kl. 20.00 også der hvor valglokalene stenger kl. 20.00.

Ved de to siste valg er det ikke registrert at noen her i Steinkjer har kommet til valglokalet for å stemme etter at valglokalene er stengt.

Rådmannen vil foreslå at Steinkjer kommune i sin uttalelse går inn for at gjeldende lov fortsatt blir gjeldende dvs. at valglokalet skal stenge senest kl. 20.00 på valgdagen.

Når det gjelder departementets forslag om at det skal innføres en ordning der minst 1/3 av kommunestyrets medlemmer skal kunne bestemme at valglokala skal holdes åpen til kl. 21.00 anbefales heller ikke. At det nå foreslås innført at det i enkelte lover blir spesialbestemmelser om at vedtak, som skal fattes av kommunestyret, kan fattes med mindre enn kvalifisert flertall vil bidra til å skape forvirring.

3. To dagers valg – spørsmål om et mindretall i kommunestyret skal kunne kreve at det blir holdt valg i kommunen søndag før valgdagen.

Litt over halvparten av kommunene i landet holder valg også søndag. Selv om forskerne ikke kan påpeke noen sammenheng mellom valgdeltaking og todagers valg, mener departementet at det å gjøre stemmingen enda mer tilgjengelig har en verdi i seg selv. Dersom et mindretall i kommunestyret meiner at det er behov for å holde valg på søndag, mener departementet det kan være en god grunn til at demokratiske prinsipp om brei deltaking tilsier at en bør legge avgjørende vekt på meningen mindretallet her har. Departementet foreslår derfor at valgloven blir endra slik at det kan gjennomføres valg i kommunen også på søndag dersom minst en tredjedel av kommunestyrerepresentantene krev det. Rådmannen vil heller ikke her anbefale at det i enkelte lover innføres en spesialbestemmelse om at vedtak, som skal fattes av kommunestyret, kan fattes med mindre enn kvalifisert flertall.

4. Overtredelsesgebyr for brudd på valglovens § 9-9.

Etter valglovens § 9-9 er det forbudt å offentliggjøre valgresultat og prognoser som er laga på grunnlag av undersøking er som er gjort på valgdagen eller de dagene valget gjennomføres før alle valglokalene er stengt kl. 20.00 på valgdagen. En offentliggjøring er med andre ord et lovbrudd. Det kan etter gjeldende lov ikke ilegges straff for lovbruddet.

Ved stortingsvalget i 2005 ble det offentliggjort resultat fra en valgdagsmåling før kl. 20.00 på valgdagen. Ved det samme valget ble det også ved en misforståelse røpa opplysninger fra innmeldte valgresultat før kl. 20.00. Også ved tidligere valg har departementet opplevd at valgresultat ved en misforståelse har blitt offentliggjort før kl. 20.00. Offentliggjøring av valgresultat før kl. 20.00 på valgdagen kan bidra til å være med å forme andre sine meninger som ennå ikke har avgitt sin stemme.

Departementet foreslår nå at Medietilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr til staten fastsatt etter nærmere regler gitt av departementet ved uaktsom og forsettelig overtredelse av § 9.9. Overtredelsesgebyret pålegges den som er ansvarlig for offentliggjøringen. Departementet mener at det ved fastsettelsen av størrelsen på gebyret må legges vekt på overtredelsenes karakter og grovhet.

Departementets forslag støttes.

5. Valgobservasjon.

Gjeldende bestemmelser:

Gjeldene lovgiving har ingen forskrift om valgobservasjon. Departementet har dermed ingen hjemmel verken til å skrive ut akkreditering for observatører, til å legge til rette for valgobservatører eller til å pålegge kommunene å ta i mot valgobservatører. Slik departementet ser det, er det likevel ikke tvil om at Norge gjennom sine forpliktelser ovenfor OSSE og Europarådet er forpliktet til å legge til rette for slik valgobservasjon. Departementet foreslår derfor et nytt punkt i valglovens § 15-10 som lyder:

§ 15-10 Valgobservasjon

- (1) Departementet kan akkreditere nasjonale og internasjonale valgobservatører fra institusjoner og organisasjoner til å observere gjennomføringen av valg til Stortinget eller valg til kommunestyret og fylkesting.
- (2) Kommunene er forpliktet til å ta imot akkrediterte valgobservatører og tilrettelegge for valgobservasjon.
- (3) Departementet kan gi forskrift om akkreditering av valgobservatører og tilrettelegging av valgobservasjon.
- (4) Departementets forslag støttes.

6. Lokale rådgivende folkeavstemninger.

Gjeldende rett:

Verken valgloven eller kommuneloven inneholder forskrifter om lokale folkeavstemninger. Kommuneloven bygger, på samme måten som Grunnloven, på det respektive systemet, jf. kommuneloven § 6 der det heter:

”Kommunestyret og fylkestinget er de øverste kommunale og fylkeskommunale organer. De treffer vedtak på vegne av kommunen eller fylkeskommunen så langt ikke annet følger av lov eller delegasjonsvedtak.”

Fordi kommuneloven baserer seg på prinsippet om at innbyggerne blir representerte ved kommunestyret og andre folkevalgte organ, kan ikke kommunestyret fraskrive seg si pålagte plikt til å gjøre vedtak på vegne av kommunen. Dermed kan kommunestyret ikke vedta at en sak skal bli bindende i en folkeavstemming uten hjemmel i lov.

Siden spørsmålet om folkeavstemninger ikke er regulert i kommuneloven eller i valgloven, står kommunen i dag så å si fritt til å avgjøre om det skal holdes lokale rådgivende folkeavstemninger.

Når det gjelder særlover, finnes det forskrifter om folkeavstemninger i bl. a. opplæringsloven.

Lokale rådgivende folkeavstemninger har en lang tradisjon i Norge. Denne tradisjon har utvikla seg selv om vi ikke har hatt et generelt regelverk for slike valg.

Departementet vil nå foreslå å lovfeste prinsippet om den retten kommunene har til å holde lokale rådgivende folkeavstemninger. Departementet mener at en slik regel vil ha sin naturlige plass i kommuneloven sammen med reglene om innbyggerinitiativ da reglene utfyller hverandre.

Departementet foreslår derfor en ny § 39a i kommuneloven som lyder:

§ 39a: Lokale folkeavstemninger:

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv bestemme at det skal avholdes rådgivende lokal folkeavstemning.
2. Kommunene og fylkeskommunene plikter å gi de oppgaver som departementet finner er nødvendig for å offentliggjøre informasjon om lokale folkeavstemninger.

Departementets forslag støttes.